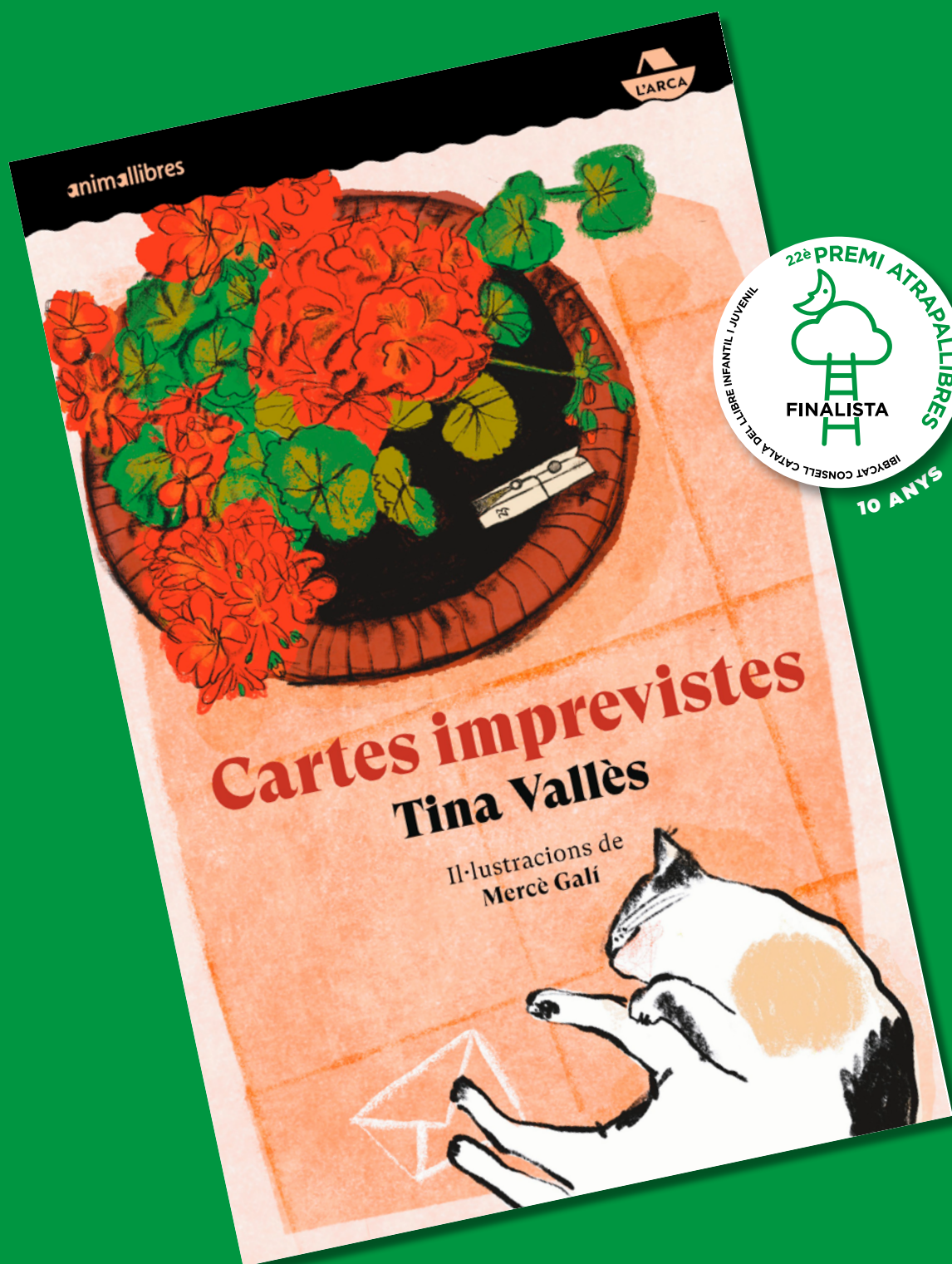

22è Premi Atrapallibres

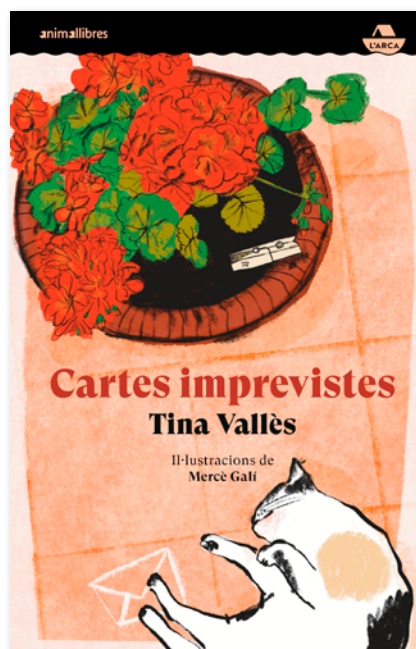
Cartes imprevistes

Guia de lectura a càrrec de Montse Marcet

Fitxa

Autora: Tina Vallès
Il·lustradora: Mercè Galí
Lloc d'edició: Barcelona
Editorial: Animallibres
Col·lecció: L'Arca, 36
ISBN: 9788410302464

Resum

Les claus de la bústia li escriuen una carta a les claus de casa, les tisores de la cuina a les tisores del despatx, l'agulla d'estendre 24 a la 23, la llanterna al sofà i... mare meva, quin tràfec de cartes amunt i avall! Els objectes de la casa estan preocupats pel que li passa a la humana que viu amb ells, i així, de carta en carta, anem sabent què els passa a uns i altres i com viuen el seu dia a dia. Un joc literari exquisit per anar desgranant els diferents tarannàs dels personatges, que ens atraparan amb les seves petites i grans anècdotes i amb unes il·lustracions en forma de postals que ens ofereixen una mirada trapella i fresca d'aquests personatges i l'espai que habiten. Misteri, humor, sorpreses, amor i molt d'enginy i imaginació.

Autors

Tina Vallès

Barcelona, 1976. Llicenciada en filologia catalana (Universitat de Barcelona, 1999), és escriptora, traductora i correctora. Ha treballat i treballa per a les principals editorials del país, i també per a empreses del sector del disseny i la publicitat. Ha escrit novel·les per a adults, per a infants i àlbums il·lustrats; escriu setmanalment al diari digital *Vilaweb* i és una de les creadores del pòdcast PocCas, especialitzat en literatura infantil i juvenil.
<https://www.youtube.com/watch?v=GWbeWII-OUoM&list=PLySlyPdiZeiwTTiRqo9aQttalE7sAWVP-c&index=1>

Mercè Galí va créixer envoltada de llibres en una llibreria del barri de Gràcia de Barcelona. Va estudiar il·lustració a La Llotja i Belles Arts a la Universitat de Barcelona, i es va especialitzar en gravat. Treballa en l'àmbit de la il·lustració infantil i juvenil per a diverses editorials tant nacionals com internacionals, i ha publicat més de cinquanta llibres, entre els quals s'inclouen alguns poemaris. Ha rebut, entre d'altres, el Premi Junceda 2022 al millor àlbum il·lustrat i diversos reconeixements en altres països.

Alguns elements interessants de l'obra

Gènere epistolar

El gènere epistolar és un subgènere dins la novel·la on la història es construeix a base de les cartes que s'intercanvien els personatges.

Si busquem la definició d'*epistolari* a la Viquipèdia trobem això:

«Un epistolari és un llibre o quadern en el qual es recullen col·leccions de cartes o epístoles que poden trobar-se disperses; la seva redacció es remet a un o diversos autors, i els destinataris poden ser un o diversos. El mot pot referir-se a una novel·la que inclou una sèrie de missives elaborades i intercanviades entre els personatges, o bé l'autoria de les quals correspon a un només.»

En el nostre cas, són diversos personatges els que s'intercanvien les cartes, i tot el que passa en la narració ens arriba a través de la informació que escriuen els uns i els altres. Tenim, doncs, diversos narradors, tants com trenta-cinc!

Un altre tret característic d'aquesta narració és que qui envia les cartes són tots objectes inanimats, o sigui que l'autora posa veu a objectes d'una casa com el drap de la cuina, les agulles d'estendre la roba, el sofà, les claus, les sabatilles, els plats o el telèfon fix, entre d'altres. Aquest joc ens permet tenir diferents perspectives del que està passant.

Tema de la depressió de la humana i la mostra d'actituds dels personatges

Tota la narració gira al voltant de la preocupació que tenen els objectes de la casa pel que li passa a la humana que viu amb ells. Per les converses que tenen, anirem descobrint que està tancada a casa i no surt a causa d'una depressió.

A més, també anirem coneixent el que senten els diferents objectes i com entomen les adversitats que experimenten, i trobarem un bon mostrari d'actituds dels uns i dels altres. Així, veurem mostres de menyspreu (p. 19), d'impertinència (p. 36), d'humilitat i angoixa (p. 55)...

El llenguatge distintiu dels objectes amb relació a la funció que tenen

Trobarem un vocabulari ric que juga irònicament amb l'ús que tenen els diferents objectes a l'hora de redactar les seves cartes. Així, l'agulla d'estendre 24 s'acomiada amb «una abraçada ben forta, de les que pessiguen» (p. 17).

O veurem que el coixí del sofà li diu al comandament de la tele: «Jo, ja ho deus saber, soc un sentimental, i no saps com m'he estovat amb la teva carta, ha, ha!» (p. 22).

O que la llanterna que no es fa servir s'acomiada amb un «petons foscos» (p. 33).

O que les tises de cuina envien al final de la carta «una abraçada esmolada» (p.38).

Un altre aspecte interessant és observar el llenguatge que fa servir (empra, com diria ella) l'agulla 17 per comunicar-se amb les seves companyes del cistell de les pinces. Com si es tractés d'una agulla que no ha assumit el llenguatge modern, deixa anar expressions com: els jorns, un bocí de fusta, malastrugança, mosses, aimades o dissort.

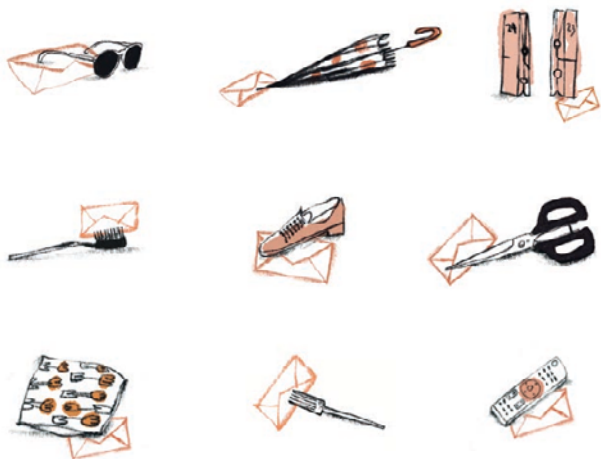
Tal com comenta l'agulla 24 a la 17:

«Ens ha escrit l'agulla 17, gairebé no se l'entén, parla raríssim, com antic, fa tant que se'n va anar...» (p. 40).

Les postals

El paper de les il·lustracions de Mercè Galí és molt important per ajudar-nos a entrar en el pacte de ficció on els objectes parlen. Malgrat que no els humanitza, que no els dibuixa ni cares ni expressions, el fet de veure'ls ens situa en l'espai on estem, i a més visualitzar l'objecte que està parlant ens dona ales perquè nosaltres mateixos imaginem com se senten. És un encert de la col·lecció aportar aquest element visual, ja que, si bé podríem llegir la narració i l'entendríem igual sense les imatges, les il·lustracions fresques, espontànies i juganeres de Mercè Galí ens aporten una invitació a la complicitat i una màgia molt especial.

I important és també la petita il·lustració que encapçala cada missiva, perquè amb una llambregada ja sabem qui està parlant i quin aspecte té; va acompanyada d'un sobre tancat que conté la carta que llegirem a continuació. Tot plegat, un joc trapella i divertit que ens dona més elements per completar la lectura.

L'estructura d'una carta

Amb les noves tecnologies, ens comuniquem per whatsapp, per correu electrònic o altres mitjans, però les cartes en paper i les postals escrites a mà han desaparegut del nostre entorn. El fet de veure com s'escriu una carta, amb l'encapçalament, la salutació, el cos del text, l'acomiadament i la signatura, ens remet a una altra manera de comunicar-nos més pausada, més reflexiva i, com diu el personatge del poeta a la novel·la *L'illa de les cartes perdudes*:

«A vegades, escriure també ens serveix per adonar-nos del que pensem i del que sentim realment» (Canosa, Oriol. *L'illa de les cartes perdudes*. Editorial Babulinka, p. 70).

Possibles propostes per a una presentació suggerent de l'obra i la seva mediació:

ABANS

Presentar altres epistolaris

Abans de començar la lectura del llibre, podríem presentar tot de llibres i àlbums on les cartes tinguin un paper important.

Podem llegir en veu alta, per exemple, algun fragment de l'àlbum *El consultori de la Senyora Ainou*, o bé d'*El bandit i les bessones Mataquín*, *L'illa de les cartes perdudes* o *Cartes d'amor de 0 a 10*, o fins i tot alguna de les cartes d'*El carter joliu*, i comentar el paper que fan en la història.

- AHLBERG, Janet i Allan. *El carter Joliu*. Barcelona: Edicions 62, 2020. ISBN 9788418135231
- CANOSA, Oriol. *El bandit i les bessones Mataquín*. Il·lustr. Cuchu. Saragossa: Baula, 2022. ISBN 9788447947867
- CANOSA, Oriol. *L'illa de les cartes perdudes*. Il·lustr. Mercè López. Barcelona: Babulinka, 2023. ISBN 9788412575620
- MARTÍ, Meritxell. *El consultori de la senyora Ainou*. Il·lustr. Rocío Bonilla. Barcelona: Flamboyant, 2025. ISBN 9791387614096
- MORGENSTERN, Sussi. *Cartes d'amor de 0 a 10*. Lleida: Pagès, 2022. ISBN 9788499755236

Presentar altres llibres on el narrador és un objecte

Una altra manera d'enfocar la presentació pot ser a partir d'altres llibres i àlbums on el narrador de la història sigui un objecte, que a més, en molts casos, és el narrador protagonista.

- El dia que les ceres de colors van dir prou

DAYWALT, Drew. *El dia que les ceres de colors van dir prou*. Il·lustr. Oliver Jeffers. Picassent: Andana, 2013. ISBN 9788494154416

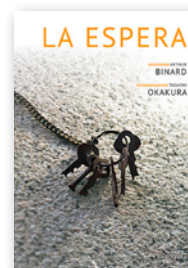
Les ceres d'una capsa escriuen cartes al seu nen propietari, en Duncan, per fer-li diverses peticions.

- La espera

BINARD, Arthur. *La espera*. Fotografies Tadashi Okakura. Pontevedra: Kalandraka, 2025. ISBN 9788413433714

Parlen els objectes després de la bomba atòmica d'Hiroshima: un rellotge, una carmanyola, un vestit, unes ulleres, una gorra, uns guants, una tetera, un diari personal, unes claus, unes botes, unes bales de vidre i uns esglaons d'una escala.

- Caramels màgics
BAEK, Henna. *Caramels màgics*. Barcelona: Kókinos, 2021. ISBN 9788417742676
Alguns objectes parlen i el nen els pot sentir quan es menja els caramels màgics.

- Vermell. Història d'una cera de colors

HALL, Michael. *Vermell*.

Història d'una cera de colors.

Barcelona: Takatuka, 2017. ISBN 9788416003785

Les ceras de colors parlen entre elles i discuteixen sobre el que li passa a la cera vermella.

- Em dic Liceu

ASENSIO, Albert. *Em dic Liceu*.

Madrid: Nórdica, 2025. ISBN 9791387563721

Ens parla un edifici, el Liceu de Barcelona, per explicar-nos la seva història i la de les persones que han passat per dins seu.

DURANT

Jugar a detectius per seguir les pistes i esbrinar què li passa a la humana

Durant la lectura podem anar apuntant en una llibreta les pistes que anem trobant, que ens donaran la resposta de què li està passant a la humana.

Els objectes van fent comentaris com:

«Esclar, com que no la veu ningú, des que viu sola...» (p. 7).

«... m'ho sembla a mi o cada cop surt menys?» (p. 20).

«Però he detectat que últimament hi entres poc menjar, a la boca de la humana, i de fet algun vespre no s'ha recordat de fer-me servir. Saps què li pot passar? El tub de la pasta de dents i jo estem una mica amoïnats» (p. 31).

«La humana fa temps que no cus, tant que cosia abans...» (p. 38).

Fins i tot un dels poemes de la sabatilla esquerra:

«Ai, la veig molt ensopida,
sempre va mig adormida,
arrossega molt els peus
i del sofà no la treus» (p. 54).

Trobar paraules que no coneixem

Tina Vallès és escriptora, traductora i correctora i això fa que tingui un domini de la llengua extraordinari, amb un vocabulari molt ric i divers. Podem demanar als lectors que s'apuntin les paraules que no coneixin o que els sobtin i que les posin en comú per veure si altres companys els poden donar la definició del que volen dir, o, si no, buscar-les al diccionari per poder-les integrar en el nostre vocabulari de cada dia, i així fer-lo una mica més ric i variat.

Podem buscar també altres obres de l'escriptora i llegir-ne algun fragment per comparar si el llenguatge guarda similituds o bé és molt diferent.

> Annex 1: Bibliografia de Tina Vallès

DESPRÉS

Els objectes parlen

La característica més sorprenent d'aquesta novel·la és que sentim la veu dels objectes de la casa que són inanimats. Poder saber què pensen les agulles d'estendre del pesat del drap de la cuina, o com se sent menystinguda la clau de la bústia per les claus de les portes importants de la casa, ens resulta molt divertit i alhora curiós, però el més remarcable és que tenim un mostrari de maneres de ser, de comportar-se i de relacionar-se amb els altres absolutament extraordinari, i que el fet de poder copsar com són aquests trenta-cinc personatges és com un reflex del que ens podem trobar al nostre voltant.

Tenim personatges simpàtics i preocupats pel que els passa a altres objectes, en tenim de desdenyosos que només pensen en ells, en tenim d'indignats i de frustrats, en tenim d'enfadats i de contents, d'aventurers i de porucs, d'enamorats i de sorpresos. En general, però, tots estan preocupats pel que li passa a la humana.

Un exercici molt interessant pot ser triar-ne uns quants i intentar definir-los en funció de com es comporten i el que escriuen.

A més, tenim un gran ventall d'aspectes que surten representats en aquests objectes, com la diferència d'estatus que ens mostren les tises de la cuina i les del despatx; la dificultat de convivència entre maneres molt diferents de ser, com la ràdio i els llibres; la resignació davant les noves tecnologies que aparten elements que han quedat obsolets, com el telèfon fix; el canvi d'actitud del tovalló en conèixer la funció que té el pintallavis i la compassió de les agulles d'estendre 24 i 23 per la pobra agulla 17, que està tota sola, abusada pel sol i mullada per la pluja al balcó de sota. Un exercici interessant pot ser també comentar els personatges que els hagin cridat més l'atenció per com es comporten o per com tracten els altres.

Enviar-nos cartes

Una altra activitat que podem proposar és escriure una carta a algun altre company de classe utilitzant l'estructura habitual que hem descrit en l'apartat del principi, o sigui: l'encapçalament, la salutació, el cos del text, l'acomiadament i la signatura.

Practicar l'escriptura, intentant fer bona lletra i d'una manera formal, pot ser un exercici divertit i, si més no, diferent del que estem acostumats.

Buscar les picades d'ullet en les expressions dels objectes

Els diferents objectes, a l'hora d'escriure, utilitzen expressions que tenen a veure amb el seu ús pràctic; un exercici divertit pot ser destacar les que trobin i comentar-les en grup per copsar la riquesa de recursos de l'escriptora i de passada riure una estona.

El poder del col·lectiu o una petita revolució

En aquesta història hem descobert que, quan una colla s'ajunta amb un objectiu lloable i just, aconsegueix canviar algunes coses. A més, la situació que viu la humana fa que els diferents objectes parlin entre ells i descobreixin que, malgrat ser diferents, poden ser amics i compartir objectius i vida, i també fa que s'uneixin per ajudar-la a sortir de l'estat d'ensopiment i tristesa en què viu. La unió fa la força, diuen, i està clar que en aquest cas funciona. La conxorxa entre el paraigua, les ulleres de sol, les claus, el cendrer, la ràdio, els llibres i tota la colla no farà només que la humana surti i torni a tenir ganes de viure, sinó que també els millorarà la vida a tots, perquè tornaran a fer servei i se sentiran útils. La petita revolució que organitzen acaba tenint efectes positius per a tothom.

En aquesta línia, podem parlar de les grans mobilitzacions de la història i els canvis que s'han aconseguit. Podem ensenyar-los el llibre *People Power* de Rebecca June i Ximo Abadía, publicat per Zahorí Books, per mostrar com les persones que s'uneixen de manera pacífica es tornen extraordinàriament poderoses. En aquest llibre hi ha tretze exemples de com es poden aconseguir grans canvis, com per exemple la Marxa Indígena pel Territori i la Dignitat a Bolívia l'any 1990, on la veu dels pobles indígenes va ressonar per les terres d'aquest país sud-americà, o els Divendres Pel Futur de Suècia que després es van fer globalment des de l'any 2019, quan la Greta es va atrevir a protestar per la situació del planeta.

Les il·lustracions de Mercè Galí

Les postals que acompanyen el text i les petites il·lustracions que encapçalen cada capítol ens mostren els objectes i la seva situació dins l'habitatge. Un exercici artístic pot ser dibuixar la planta del pis i ubicar-hi els diferents elements. Segurament no hi haurà dos pisos iguals, i comparar la distribució que han fet uns i altres pot ser molt interessant. Això ens pot servir també per comentar les il·lustracions. L'estil fresc i trapella de la il·lustradora és molt característic, i un cop l'hem mirat amb deteniment el reconeixem en altres llibres i àlbums. Busquem altres àlbums, poemaris i llibres per poder observar i reconèixer el seu estil.

Com diuen en l'article que li van dedicar al 3cat:

<https://www.3cat.cat/corporatiu/merce-gali-la-felicitat-illustrada/noticia/3025612/>

«Els seus dibuixos tenen un estil propi, amb un traç fresc, espontani i brillant, amb perfils marcats i una gran expressivitat que posen de manifest la seva formació en gravat. Treballa combinant diferents tècniques, fins i tot el collage i la fotografia, i buscant sempre aquest plus expressiu que mira de captar l'empatia del lector, de fer-lo participar en l'aventura i, sovint, d'arrencar-li un somriure còmplice. Agafa les històries i les porta al seu terreny, amb gràcia, sentit de l'humor i mestratge, aconseguint un estil personal i únic que, un cop vist, no s'oblida i es reconeix amb facilitat. Però, més enllà de les qüestions tècniques i/o formals, les il·lustracions de Mercè Galí són pura emoció, cada imatge amaga una història i és capaç d'explicar un gran relat, una vida que hi bateja a l'interior, que va sorgint de mica en mica, fent-nos còmplices d'aquesta manera de fer que no és altra cosa que geni i màgia, que emoció i sentiment, que passió i calidesa.

»Ja siguin personatges inventats, personatges reals, il·lustracions úniques, contes il·lustrats, cartells o qualsevol de les moltes opcions que li ofereix la seva feina, la Mercè té sempre aquesta capacitat de sorprendre, de captivar, d'enamorar, en una paraula, aconseguint que sigui difícil oblidar la seva feina i les seves imatges.»

> Annex 2: Bibliografia de Mercè Galí

La importància del narrador

Tal com hem comentat, els narradors de la història són els objectes de la casa. Són narradors protagonistes, i cal dir que les veus són absolutament creïbles, tenen molta força i ens mantenen absolutament pendents del que ens expliquen; deixen prou espais perquè el lector faci interpretacions i ens donen prou indicis per fer-ho. Cal dir, doncs, que aquest narrador és una meravella literària. Si ens sembla escaient, podem fer un repàs dels tipus de narradors que podem trobar en les lectures i buscar alguns exemples de cada tipus.

- 1. Punt de vista extern
 - Narrador omniscient
 - Narrador observador
- 2. Punt de vista intern
 - Narrador protagonista
 - Narrador testimoni
- 3. Narrador editor, quan apareix només al principi per parlar d'uns documents que explicaran la història i després desapareix

Preguntes especials

- La història seria la mateixa si ens l'expliquéu un altre narrador? Qui ens la podria explicar?
- Coneixíeu el gènere epistolar? Recordeu alguna altra història on les cartes siguin l'eix narratiu?
- Si l'agulla d'estendre 23 no hagués tingut ganes d'aventures, la història hauria sigut diferent? Fem propostes del que hauria passat?
- Creieu que les il·lustracions hi tenen un paper important? L'estil de Mercè Galí li escau al relat?
- Si poguéssiu parlar amb Tina Vallès, li proposaríeu algun canvi en el relat? Quin? Us agrada com acaba?
- Coneixeu l'expressió «gir narratiu»? Sabríeu dir on és en aquest relat?
- Els poemes de la sabatilla esquerra t'han semblat emotius? Com ho faries tu per declarar el teu amor a qui estimes?

Annex 1

Bibliografia de Tina Vallès

- *Els pòstits del senyor Nohisoc*. Il·lustr. Christian Inaraja. Barcelona: La Galera, 2022. ISBN 9788424672928
- *Mira*. Il·lustr. Mercè Galí. Barcelona: Animallibres, 2021. ISBN 9788418592232
- *La primera ostra*. Il·lustr. Núria Solsona. Barcelona: Babulinka Books, 2023. ISBN 9788412575644
- *Bocabava*. Il·lustr. Gabriel Salvadó. Barcelona: Akiara, 2016. ISBN 9788415518396
- *La memòria de l'arbre*. Barcelona: Anagrama, 2017. ISBN 9788433915429
- *Què té un núvol*. Il·lustr. Àgata Gil. Barcelona: Bindi Books, 2026. ISBN 9791387594152

Annex 2

Bibliografia de Mercè Galí, una tria

- ACOSTA, Alicia. *El petit i jo*. Madrid: NubeOcho, 2021. ISBN 9788417673949
- ARDITE, Marta. *Un artista és...* Barcelona: Joventut, 2024. ISBN 9788426148674
- BARNÉS, Judith. *Petits poemes d'Enric Casasses*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2025. ISBN 9788419747785
- BARNÉS, Judith. *Petits poemes de Maria-Mercè Marçal*. El Cep i la Nansa: Vilanova i la Geltrú, 2022. ISBN 9788418522970
- BAUM, Gilles. *El sobrenom*. Madrid: Jaguar, 2025. ISBN 9788410208261
- COMELLES, Salvador. *Boníssim*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019. ISBN 9788491910442
- DESCLOT, Miquel (selecció). *Poesies amb suc*. Barcelona: La Galera, 2012. ISBN 9788424647339
- DESCLOT, Miquel. *Domador de paraules. Poesies incompletes*. Barcelona: La Galera, 2012. ISBN 9788424644703
- FERNÁNDEZ, Muntsa. *Joana de les paraules clares*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2013. ISBN 9788492745746
- GARCIA MOLSOSA, Oriol. *Contes desconcertants*. Barcelona: Combel, 2023. ISBN 9788491018858
- GRACIA, Carla. *Contem la revolta*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2019. ISBN 9788417756451
- JARA, Paulina. *Néixer*. Barcelona: Cossetània, 2022. ISBN 9788413562148
- MACHADO, Germán. *Jo soc l'altre*. Albuixec: Litera, 2021. ISBN 9788412163056
- TACCHINI, Matilde. *Quan vaig perdre el cap*. Barcelona: Takatuka, 2023. ISBN 9788418821653
- VALLÈS, Tina. *Mira*. Barcelona: Animallibres, 2021. ISBN 9788418592232